

Дар бораи тухмипарварӣ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2008, №1 қисми 2, мод. 20)

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мақсади Қонуни мазкур

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқии фаъолият оид ба истехсол ё такрористехсол, коркард, сертификатсия, фурӯши тухмӣ, ниҳол ва растаниҳо, инчунин ташкил ва бақайдгирии навъҳо ва назорати тухмиро муқаррар мекунад.

Моддаи 2. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- тухмипарварӣ – фаъолият оид ба истехсол ё такрористехсол, коркард, сертификатсия, фурӯши тухмии растаниҳо, инчунин оид ба бақайдгирии навъҳо ва назорати тухмӣ;
- тухмӣ – қисмҳои растанӣ (тухмӣ, дона, мева, лӯндамева, бехмева, пиёзак, қаламча, ниҳол, кӯчат ва ғайра), ки барои такрористехсоли навъҳои растаниҳо истифода мешаванд;
- аломатҳои навъӣ – маҷмӯи аломатҳои, ки мансубияти растаниро ба навъи муайян ва тозагии тухмиро дар асоси санҷишҳои саҳроӣ ва лабораторӣ исбот мекунад;
- ҳар як маҷмӯи тухмӣ – миқдори муайяни тухмиҳои аз рӯи пайдоиш ва сифаташон якхела;
- навъ – гуруҳи ботаникии растаниҳо, ки як воҳиди муайяно ташкил дода, хусусиятҳои фарқкунандагӣ, якшаклӣ ва устувории аломатҳои доранд;
- назорати кишти тухмӣ дар саҳро – таҳқиқи кишти тухмӣ бо мақсади муқаррар намудани мансубияти онҳо ба навъи муайян, муқаррар намудани тозагии навъӣ ва якшаклии навъ, мавҷуд будани алафҳои бегона ва муайянкунии осеби ба растанӣ ва тухмӣ расонидаи намудҳои касаливу ҳашаротҳои зарраррасони зироатҳои кишоварзӣ;
- назорати навъӣ – чорабиниҳо оид ба муайян кардани тозагии навъ, муқаррар кардани мансубияти растанӣ ва тухмӣ ба навъи муайян тавассути анҷом додани назорати кишти тухмӣ дар саҳро, назорати навъ дар қитъаҳои санҷишӣ ва ташҳиси лабораторӣ;
- назорати навъ дар қитъаҳои санҷишӣ – муқаррар кардани мансубияти растанӣ ва тухмӣ ба навъи муайян ва муқаррар кардани тозагии навъи растанӣ бо роҳи кишти тухмӣ дар қитъаҳои махсус ва омӯзиши минбаъдаи аломатҳои растанӣ;
- назорати тухмӣ – чорабиниҳо оид ба муайян кардани сифати тухмӣ, назорати риояи талаботи стандартҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи тухмипарварӣ;
- сертификатсияи тухмӣ – системаи таъмини сифати тухмӣ, ки назорати кишти тухмӣ дар саҳро, назорати навъ дар қитъаҳои санҷишӣ ва ташҳиси лаборатории тухмии навъҳои ба Феҳристи навъҳои тичоратӣ дохилшударо дар бар мегирад;
- сифати тухмӣ – маҷмӯи аломатҳои, ки шомил будани тухмиро ба навъи муайяни растанӣ ва киштбоб будани онро тавсиф медиҳанд (ба монанди тозагӣ, қобилияти сабзиш ва солимии тухмӣ);
- ташҳиси лабораторӣ – муқаррар кардани нишондиҳандаҳои сифати тухмӣ бо роҳи анҷом додани ташҳиси лабораторӣ;
- тухмии гибридӣ – тухмии насли якум, ки дар натиҷаи дурагакунии намудҳои авлодӣ истехсол шудааст;
- тухмии муқаррарии растаниҳои ҷангалӣ – тухмие, ки аз растаниҳои ҷангалӣ ҷамъ оварда шудааст;

- тухмии беҳтаргардонидашудаи растаниҳои ҷангалӣ – тухмие, ки аз намунаҳои беҳтарини растаниҳои ҷангалии интихобшуда ва парваришӣ истехсол карда мешавад;
- тухмии навъии растаниҳои ҷангалӣ – тухмие, ки аз навъҳои парваришии растаниҳои ҷангалӣ истехсол карда мешавад;
- Феҳристи навъҳои тичоратӣ – феҳристе, ки ба он руйхати навъҳои растани барои истехсол ва истифодаи тичоратӣ иҷозатдодашуда дохил карда мешавад.

Моддаи 3. Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тухмипарварӣ

Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тухмипарварӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 4. Муносибатҳое, ки Қонуни мазкур танзим менамояд

Қонуни мазкур муносибатҳоеро, ки ба амалсозии фаъолияти истехсол, такрористехсол, коркард, пешниҳоди тухмӣ ба фуруш, воридот ва содироти навъҳои тухмӣ алоқаманданд, инчунин хангоми ташкил ва анҷом додани назорати навъӣ ва тухмӣ ба вучуд меоянд, танзим менамояд.

Моддаи 5. Маблағгузорӣ дар соҳаи тухмипарварӣ

Маблағгузорӣ дар соҳаи тухмипарварӣ аз ҳисоби бучети давлатӣ дар доираи барномаҳои соҳавӣ, инчунин бо роҳи ҷалб намудани сармояи хориҷӣ ва ватанӣ амалӣ гардонида мешавад.

БОБИ 2. ГУР ҲҶОИ ТУХМӢ

Моддаи 6. Гурӯҳҳои тухмӣ

Вобаста ба усулҳои сертификатсияи намудҳои гуногуни растани гуруҳҳои зерини тухмӣ муайян карда мешаванд:

- аслӣ;
- элита;
- репродуксионӣ (тухмии репродуксияҳои якум ва минбаъда, инчунин тухмии гибридии насли якум).

Усулҳои истехсоли тухмии гурӯҳҳои дахлдорро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муқаррар менамояд.

Моддаи 7. Тухмии аслӣ

Тухмии аслӣ тухмие мебошад, ки аз тарафи **селекционер** навъ ё шахси ваколатдоршудаи ӯ истехсол карда мешавад.

Селекционер навъ шахси воқеӣ ё ҳуқуқие мебошад, ки навъи растаниро ба вучуд овардааст, нигоҳдорию навъ ва ҳифзи маълумоти навъро, ки ба Феҳристи навъҳои тичоратӣ дохил шудааст, таъмин менамояд.

Дастурамали бақайдгирии навъро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал тасдиқ менамояд.

Моддаи 8. Тухмии элита

Тухмии элита тухмиест, ки аз тухмиҳои аслӣ ҳосил шуда, ба талаботи стандартҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи тухмипарварӣ мувофиқат мекунад.

Шумораи наслҳои тухмии элитаро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

Тухмии элита барои истехсоли тухмии репродуксионӣ истифода мешавад.

Моддаи 9. Тухмии репродуксионӣ

Тухмии репродуксионӣ тухмии наслҳои минбаъдаи аз тухмии элита рӯёнидашуда мебошад.

Шумораи наслҳои тухмии репродуксиониро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

Тухмии гибридии насли якум тухмии репродуксионӣ ба ҳисоб меравад.

Моддаи 10 . Гурӯҳҳои тухмии растаниҳои ҷангалӣ

Вобаста ба хусусиятҳои ирсияшон гурӯҳҳои зайли тухмии растаниҳои ҷангалӣ муайян карда мешаванд: муқаррарӣ, бехтаргардонидашуда, навъӣ.

Ба гурӯҳҳои номбаршуда ҷудо кардани тухмии растаниҳои ҷангалро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

БОБИ 3. ТАШКИЛИ ТУХМИПАРВАРӢ

Моддаи 11. Системаи тухмипарварӣ

Системаи тухмипарварӣ маҷмӯи фаъолияти якҷояи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии аз ҷиҳати кор ба ҳам алоқамандро ифода мекунад, ки фаъолияти истеҳсоли тухмиро амалӣ менамоянд.

Тартиби амали системаи тухмипарвариро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

Моддаи 12. Дастгирии давлатии соҳаи тухмипарварӣ

Дастгирии давлатии соҳаи тухмипарварӣ тавассути чорабиниҳои зерин сурат мегирад:

- ҷудо кардани маблағҳои давлатӣ;
- ҷуброни хароҷот барои истеҳсоли тухмиҳои асли ва элита;
- додани қарзҳои имтиёзнок;
- истифодаи дигар чораҳои ҳавасмандгардонии иқтисодӣ.

Моддаи 13. Таъминоти илмӣи тухмипарварӣ

Таъминоти илмӣи тухмипарвариро ташкилотҳои илмию тадқиқотӣ, ташкилотҳои илмӣ ва шахсони воқеии бо тадқиқоти илмӣи соҳаи тухмипарварӣ машғулбуда ба ҷо меоранд.

Моддаи 14. Феҳристи навъҳои тичоратӣ

Бо мақсади муайян намудани афзалияти иқтисодӣ, имкониятҳои истифодабарӣ ва афзун намудани навъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд санҷиши расмӣи навъ анҷом дода шуда, навъ ба Феҳристи навъҳои тичоратӣ дохил карда шавад.

Номгӯи намудҳои растаниҳое, ки бояд барои муайян намудани афзалияти иқтисодияшон мавриди санҷиши расмӣ қарор гиранд, аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии санҷиш ва бақайдгирии навъҳо муқаррар карда мешавад.

Тартиби ташкили санҷишҳои расмӣ барои муайян намудани афзалияти иқтисодии навъ, инчунин дохил кардани навъ ба Феҳристи навъҳои тичоратӣ ва хориҷ намудани он аз Феҳрист аз тарафи мақомоти ваколатдори давлатии санҷиш ва бақайдгирии навъҳо муқаррар карда мешавад.

Феҳристи навъҳои тичоратӣ аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии санҷиш ва бақайдгирии навъҳо бо низом нигоҳ дошта шуда, соле як маротиба нашр мешавад.

БОБИ 4. ИСТЕҲСОЛ ВА КОРКАРДИ ТУХМӢ

Моддаи 15. Талабот нисбати истеҳсоли тухмӣ

Барои истеҳсоли тухмӣ бояд тухмие истифода шавад, ки сифатҳои навъӣ ва гурӯҳҳои он ба талаботи стандарти давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи тухмипарварӣ ҷавобгӯ бошанд.

Бо мақсади истеҳсоли тухмӣ кишт намудани тухмие, ки бо тухми алафҳои бегонаи карантинӣ омехта ва ё бо зараррасонҳо ва касалиҳои карантинӣ растанӣ сироятнок шудааст, манъ аст.

Моддаи 16. Хусусиятҳои хоси истеҳсоли гурӯҳҳои алоҳидаи тухмӣ

Тухмии аслиро селекционерӣ навъ ё шахси ваколатдори ӯ истеҳсол мекунад.

Тухмии элита ва репродуксиониро шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ҳамчун истехсолкунандагони гурӯҳҳои алоҳидаи тухмӣ ба қайд гирифта шудаанд, истехсол менамоянд.

Бақайдгирӣ барои истехсоли тухмиҳои элита ва репродуксионӣ бо мақсади фуруши онҳо мутобиқи санадҳои дахлдори меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал номгӯи истехсолкунандагон, ворид ва содиркунандагони тухмиро тартиб дода, ба низом медарорад.

Тухмиҳои гурӯҳҳои алоҳидаи растаниҳои ҷангалӣ бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал истехсол карда мешаванд.

Моддаи 17. Минтақаҳо ва хоҷагиҳои махсуси истехсоли тухмӣ

Бо мақсади бо тухмии хушсифат таъмин намудани истехсолот ва қонеъ гардонидани талаботи хоҷагиҳои ҷумҳурӣ, ба вучуд овардани шароити мусоиди фитосанитарӣ ва технологӣ ҳангоми истехсоли тухмии дорои сифати баланди навъи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо пешниҳоди мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал минтақа ва хоҷагиҳои махсуси тухмипарвариро, қатъи назар аз шакли моликиятшон, муайян мекунад. Дар ин минтақаҳо ва хоҷагиҳо тартиб, талабот ва шароити махсуси истехсоли тухмӣ муқаррар карда мешавад.

Моддаи 18. Истехсол ва коркарди тухмӣ

Тартиби истехсол ва коркарди тухмӣ аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян карда мешавад.

Истифодаи тухмиҳое, ки моликияти зехнӣ мебошанд, бо тартиби пешбиниамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 19. Фонди давлатии тухмӣ

Фонди давлатии тухмӣ аз захираҳои тухмӣ иборат буда, барои минтақаҳои пешбинӣ мешавад, ки дар он ҷо истехсоли тухмӣ ба роҳ монда нашудааст ё дар истехсоли он имконият маҳдуд аст, инчунин барои кӯмак расонидан ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии ба истехсоли маҳсулоти кишоварзӣ машғулбуда ё дар хоҷагии ҷангал коркунанда ҳангоми ҳолатҳои офати табиӣ ё дигар ҳолатҳои фавқулодда ташкил дода мешаванд.

Барои фонди давлатии тухмӣ тухмиҳое тайёр карда мешаванд, ки дорои сертификати сифати навъи ва киштбобӣ мебошанд.

Фонди давлатии тухмӣ аз ҳисоби маблағҳои буҷети ҷумҳуриявӣ ва дигар манбаъҳои, ки қонун манъ накардааст, ташкил меёбад.

Фонди давлатии тухмӣ моликияти ҷумҳуриявӣ мебошад.

Фонди давлатии тухмӣ аз тарафи **мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал ташкил дода мешавад.**

Тартиби ташкил ва истифодаи фонди давлатии тухмӣ аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мегардад.

Моддаи 20. Фонди суғуртавии тухмӣ

Фонди суғуртавии тухмӣ аз захираҳои тухмӣ иборат буда, барои дар ҳолатҳои беҳосилӣ ва дигар ҳолатҳои фавқулодда истифода намудан ташкил дода мешавад.

Тартиби ташкил ва истифодаи фонди суғуртавии тухмиро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

БОБИ 5. ТАРТИБИ АНҚОМДИҲИИ НАЗОРАТИ НАВЪИ ВА ТУХМӢ

Моддаи 21. Талаботи умумӣ барои назорати навъи ва тухмӣ

Тартиби ташкил ва фаъолияти назорати навъи ва тухмиро Қонуни мазкур муайян менамояд.

Назорати навъи ва тухмӣ бо мақсади таъмини риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тухмипарварӣ ва санадҳои дар асоси он қабулнамудаи мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал, инчунин талаботи стандартҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дар соҳаи тухмипарварӣ амалкунанда анҷом дода мешавад.

Сертификатсияи тухмӣ ва назорати тухмӣ нисбати киштҳо ва тухмии мансуби шахсони воқеӣ ё ҳуқуқие анҷом дода мешавад, ки дар соҳаи тухмипарварӣ фаъолият доранд.

Тухмӣ ва ё ниҳолҳо бояд аз назорати навъӣ ва тухмӣ гузаронида шаванд.

Барои муайян намудани навъ ва сифати тухмӣ усул, мафҳумҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии тухмипарварӣ, ҳамчунин воситаҳои ягонаи техникӣ истифода мешаванд.

Сифати тухмӣ дар асоси талаботи стандартҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи тухмипарварӣ муайян карда мешавад. Нишондиҳандаҳои сифат барои ҳар як гурӯҳи тухмӣ ва намудҳои растаниҳо муайян карда мешаванд.

Моддаи 22. Назорати навъӣ

Назорати навъии тухмӣ маҷмӯи чорабиниҳоеро дар бар мегирад, ки он аз назорати кишти тухмӣ дар саҳро, назорати навъ дар китъаҳои санҷишӣ ва ташҳиси лабораторӣ иборат мебошад.

Барои навъҳои ба фуруш пешбинишуда дар ҳолати истифодаи нақшаи назорат анҷом додани назорати кишти тухмӣ дар саҳро ҳатмӣ мебошад.

Тартиби анҷом додани назорати кишти тухмӣ дар саҳро, назорати навъ дар китъаҳои санҷишӣ ва ташҳиси лабораторӣ, инчунин бақайдгирии киштҳои тухмӣ аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян карда мешавад.

Моддаи 23. Назорати тухмӣ

Назорати сифати тухмӣ бо роҳи интиҳоб ва ташҳиси намунаи тухмӣ амалӣ мегардад.

Интиҳоб ва ташҳиси намунаи тухмӣ аз маҷмӯи тухмии барои фуруш пешниҳодшуда аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии назорат ва сертификатсияи тухмӣ ва ё шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии аккредитатсияшуда анҷом дода мешавад.

Тартиби аккредитатсияи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқиро барои ҳуқуқи интиҳоби намунаи тухмӣ ва муайян кардани сифати киштҳои тухмии растани мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

Интиҳоби намунаи тухмӣ аз ҳар як маҷмӯи тухмии барои аз Ҷумҳурии Тоҷикистон содиршаванда ва ташҳиси он мувофиқи санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ анҷом дода мешавад.

Моддаи 24. Сертификатсияи тухмӣ

Мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал нақшаи сертификатсияи тухмиро барои намудҳои растаниҳои сертификатсияшаванда муайян мекунад.

Ҳар як маҷмӯи тухмӣ, ки барои фуруш пешбини шудааст, бояд сертификатсия шавад.

Сертификатҳои тасдиқкунандаи навъ ва сифати тухмӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатии назорат ва сертификатсияи тухмӣ дода мешаванд.

Тартиби сертификатсияи тухмӣ, додани сертификатҳои тасдиқкунандаи навъ ва сифати тухмиро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

Моддаи 25. Шаҳодатномаи сифати тухмӣ

Шаҳодатномаи сифати тухмиро мақоми ваколатдори давлатии назорат ва сертификатсияи тухмӣ бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал медиҳад.

Мақоми ваколатдори давлатии назорат ва сертификатсияи тухмӣ ба тухмии асли, элита ва репродуксионӣ метавонад дар асоси ташҳиси лабораторӣ шаҳодатномаи тозагии навъ диҳад.

БОБИ 6. МАРКЕТИНГИ ҲАР ЯК МАҶМӯИ ТУХМӢ

Моддаи 26. Фуруши ҳар як маҷмӯи тухмӣ

Фуруши ҳар як маҷмӯи тухмӣ мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тухмипарварӣ амалӣ гардонидани мешавад.

Ҳар як маҷмӯи тухмӣ ҳангоми фуруш бояд дар борҷома ҷойгир шуда бошад ва борҷомаю воситаҳои борбандии он тамғаи муқарраршуда дошта бошанд.

Ҳар як маҷмӯи тухмие, ки бо маводи кимиёвӣ ё биологӣ коркард шудааст, бояд дар борҷома ҷой карда шавад. Борҷома ва воситаҳои борбандии ин гуна тухмиҳо бояд навиштаҷоти

дахлдор ва ҳуҷҷатҳои бо он ҳамроҳ фиристодашаванда дошта бошанд, ки дар онҳо тартиби истифодаи чунин тухмӣ ва маълумот дар бораи эҳтимоли таъсири манфии он ба саломатии инсон ва муҳити зист зикр карда шавад.

Ҳангоми фуруши ҳар як маҷмӯи тухмӣ дар борҷома ва воситаҳои борбандии он, тамға, ҳуҷҷатҳои ҳамроҳ фиристодашаванда зикр кардани маълумоти ба навъи растанӣ, пайдоиш ва сифати тухмӣ аслан номувофиқ, инчунин паҳн кардани маълумоти бардурӯғ дар бораи ҳар як маҷмӯи тухмӣ дар воситаҳои ахбори омма манъ аст.

Тартиби фуруши **ҳар як маҷмӯи тухмиро** мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал бо назардошти талабот нисбати тухмӣ муқаррар менамояд.

Моддаи 27. Воридот ва содироти ҳар як маҷмӯи тухмӣ

Ба воридоти ҳар як маҷмӯи тухмӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳолати мавҷуд будани сертификати сифати навъию киштбобӣ, иҷозатномаи воридотии карантинӣ ва ҷавобгӯ будани ҳар як маҷмӯи тухмии мазкур ба талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва меъёрҳои ҳуқуқи байналмилали иҷозат дода мешавад.

Ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид намудани **ҳар як маҷмӯи тухмӣ** дар ҳолати рехта (бе борҷома), инчунин ҳар як маҷмӯи тухмие, ки навъи онҳо ба Феҳристи навъҳои тиҷоратӣ дохил нашудаанд, ба истиснои ҳар як маҷмӯи тухмие, ки барои таҳқиқоти илмӣ, санҷишҳои давлатӣ, истеҳсоли тухмии барои содирот аз Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудаанд, манъ аст.

Ҳар як маҷмӯи тухмии ба Ҷумҳурии Тоҷикистон воридшуда бояд таҳти назорати сифати тухмӣ ва фитосанитарӣ қарор гирад.

Ҳар як маҷмӯи тухмӣ, ки барои содирот аз Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст, бояд дорои сертификати сифати навъӣ ва киштбобии тухмӣ ва сертификати фитосанитарӣ мутобиқ ба санадҳои ҳуқуқи байналмилали бошад.

Воридот ва содироти ҳар як маҷмӯи тухмӣ дар мавридҳои хилофи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст.

Сертификати фитосанитарӣ ва иҷозатномаи воридотии карантинӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатии карантини растаниҳо дода мешавад.

Тартиби додани сертификати фитосанитарӣ ва иҷозатномаи воридотии карантиниро мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал муайян мекунад.

Назорати воридот ва содироти **ҳар як маҷмӯи тухмиро** дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал амалӣ менамояд.

Тартиби воридот ва содироти **ҳар як маҷмӯи тухмиро** Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 28. Кафолати сифати тухмӣ

Шахсони воқеӣ ё ҳуқуқи фурушандаи **ҳар як маҷмӯи тухмӣ** кафолат медиҳанд, ки навъ ва сифати **ҳар як маҷмӯи тухмӣ** фурухташаванда ба маълумоти дар сертификати дахлдор нишондодашуда мутобиқ мебошанд.

Дар сурати ба сертификати дахлдор мувофиқат накардани навъ ва сифати ҳар як маҷмӯи тухмии фурухташаванда шахсони воқеӣ ё ҳуқуқие, ки ба фуруши чунин тухмӣ машғуланд, тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

БОБИ 7. ТАШКИЛОТҲОЕ, КИ БАҚАЙДГИРИИ НАВЪҲО, НАЗОРАТИ НАВЪӢ ВА ТУХМИРО АМАЛӢ МЕНАМОЯНД

Моддаи 29. Мақомоти ҷумҳуриявӣ ва идораи давлатӣ дар соҳаи тухмипарварӣ

Назорати давлатии фаъолияти субъектҳои хоҷагидор, новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравӣ онҳо, дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи санҷиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба амал бароварда мешавад.

Мақомоти ҷумҳуриявӣ, ки идоракунии давлатиро дар соҳаи тухмипарварӣ ба ҷо меоранд, мақоми ваколатдори давлатии идораи кишоварзӣ ва хоҷагии ҷангал ва мақомоти маҳаллии онҳоро дар бар мегиранд.

Ваколатҳои мақомоти ҷумҳуриявӣ, ки идоракунии давлатиро дар соҳаи тухмипарварӣ ба ҷо меоранд, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешаванд.

Моддаи 30. Ташкилотҳое, ки бақайдгирии навъҳо ва назорати навъию тухмиро амалӣ менамоянд

Бақайдгирии навъҳоро мақоми ваколатдори давлатии санҷиш ва бақайдгирии навъҳо анҷом медиҳад.

Назорати навъӣ ва тухмиро нисбати кишти тухмӣ ва сифати ҳар як маҷмӯи тухмӣ мақоми ваколатдори давлатии назорат ва сертификатсияи тухмӣ амалӣ менамояд.

Моддаи 31. Нозирони давлатии тухмӣ дар соҳаи тухмипарварӣ

Нозирони давлатии тухмӣ дар соҳаи тухмипарварӣ дар доираи салоҳияти худ ҳуқуқ доранд:

- тибқи тартиби муқарраргардидаи қонун ба назди шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба фаъолияти тухмипарварӣ машғуланд рафта, аз шахсони номбаршуда ба таври ройгон маълумоти зарурӣ гиранд;

- ҳангоми ошкор шудани ҳолатҳои вайронгардидани қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тухмипарварӣ фурӯш ё истифодаи тухмиро боздоранд ва оиди манъи фурӯш ё истифодаи он ба суд даъво пешниҳод намоянд;

- ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки дар соҳаи тухмипарварӣ фаъолият менамоянд, оиди бартараф намудани камбудихоӣ ҷойдошта ҷиҳати риоя нагардидани қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тухмипарварӣ дастур пешниҳод намоянд;

- дигар ваколатҳои муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро амалӣ гардонанд.

Моддаи 32. Пешниҳоди хизматрасонию пулакӣ

Ташкилотҳое, ки барои анҷом додани санҷиш ва бақайдгирии навъҳо, назорати кишти тухмӣ, назорати сифати тухмӣ ва додани сертификатҳои гуногун ва тамғаҳо барои борҷомаҳои тухмӣ мутасаддӣ мебошанд, ҳуқуқ доранд аз тарафҳои манфиатдор дар доираи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон барои хизматҳои расонидашуда ҳаққи пардохт талаб намоянд ва истифодаи минбаъдаи ин маблағро тибқи қонунгузорӣ амалӣ гардонанд.

БОБИ 8. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 33. Ҳалли баҳсҳо ҳангоми фаъолият дар соҳаи тухмипарварӣ

Баҳсҳое, ки ҳангоми фаъолият дар соҳаи тухмипарварӣ ба амал меоянд, аз тарафи суд мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳал карда мешаванд.

Моддаи 34. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тухмипарварӣ

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 35. Дар бораи аз эътибор соқит донистани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тухмипарварӣ»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тухмипарварӣ» аз 2 декабри соли 2002 (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2002, № 11, мод. 693, соли 2005, № 12, мод. 636, соли 2007, №6, мод. 439) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 36. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э. Раҳмонов

ш. Душанбе
5 январи соли 2008
№355